

สภาพทั่วไปของชุมชนมอญบางขันหมาก

สภาพทั่วไปของชุมชน

การที่เราจะศึกษาการดำรงชาติพันธุ์และการผสมกลมกลืนของชาวมอญในชุมชนมอญบางขันหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำเป็นจะต้องศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชน ในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ทราบถึงวิถีชีวิต ตลอดจนวัฒนธรรมของชาวมอญบางขันหมากในภาพรวม อันจะนำไปสู่ความเข้าใจในการศึกษา เรื่องการดำรงชาติพันธุ์และการผสมกลมกลืนของชาวมอญในชุมชนมอญบางขันหมากต่อไป รายละเอียดเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชนมีดังต่อไปนี้

ลักษณะทางภูมิศาสตร์

ตำบลบางขันหมาก เป็นตำบลหนึ่งใน 23 ตำบลของอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ประกอบด้วยหมู่บ้านทั้งหมด 12 หมู่บ้าน คือ

- หมู่ที่ 1 (บ้านบางขันหมากใต้)
- หมู่ที่ 2 (บ้านบางขันหมากใต้)
- หมู่ที่ 3 (บ้านบางขันหมากใต้)
- หมู่ที่ 4 (บ้านบางขันหมากเหนือ)
- หมู่ที่ 5 (บ้านบางขันหมากเหนือ)
- หมู่ที่ 6 (บ้านบางขันหมากใต้)
- หมู่ที่ 7 (บ้านบางขันหมากใต้)
- หมู่ที่ 8 (บ้านบางขันหมากเหนือ)
- หมู่ที่ 9 (บ้านบางขันหมาก)
- หมู่ที่ 10 (บ้านในคลองบางขันหมาก)

หมู่ที่ 11 (บ้านหนองแก้ว)

หมู่ที่ 12 (บ้านหนองผักตบ)

ชุมชนมอญบางขันหมากที่ผู้วิจัยใช้เป็นสนามในการนำเสนอภาพรวมของชุมชน ได้แก่ หมู่ที่ 1, 2, 3, 6, 7, 9 และ 12 ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีชาวมอญอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากกว่าหมู่บ้านอื่น ๆ และเน้นหมู่ที่ 3 เป็นหมู่บ้านที่เป็นตัวแทนของชาวมอญทั้งชุมชน

ที่ตั้งและอาณาเขต

ชุมชนมอญบางขันหมากอยู่ห่างจากตัวเมืองลพบุรีไปทางทิศตะวันตกประมาณ 3 กิโลเมตร โดยทางรถยนต์ของถนนสายสิงห์บุรี-ลพบุรี ซึ่งอยู่ทางด้านใต้ของทางหลวงจังหวัดหมายเลข 311 ระหว่างหลักกิโลเมตรที่ 161-162

ลักษณะภูมิประเทศ พื้นที่ของชุมชนเป็นที่ราบลุ่ม ไม่มีภูเขาและป่าไม้ ประกอบด้วยแม่น้ำคลองชลประทาน และสระน้ำ ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวมอญซึ่งประกอบอาชีพในการเกษตรกรรมเป็นหลัก

ชุมชนมอญบางขันหมากมีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านใกล้เคียงดังนี้ (ดูภาพที่ 2 หน้า 21)

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลโคกกะเทียม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

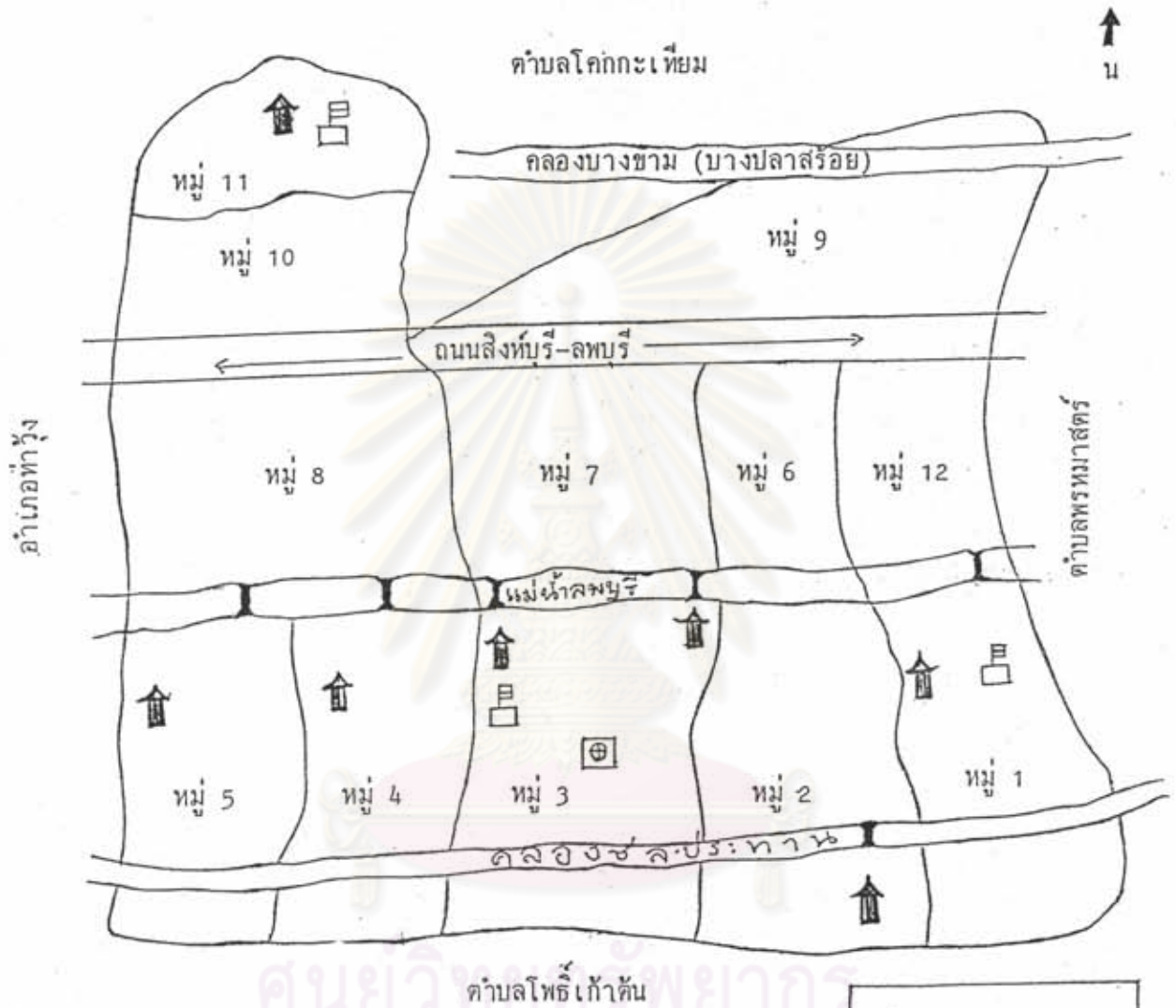
ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลโพธิ์เก้าต้น อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลพรหมมาศร์ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 8 ของตำบลบางขันหมาก

พื้นที่ของชุมชนเป็นที่ราบลุ่ม ในฤดูฝนน้ำจะหลากท่วมเป็นบางแห่ง ชาวมอญส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณสองฝั่งแม่น้ำลพบุรี พื้นที่ที่ใช้ทำนาอยู่บริเวณหลังหมู่ที่ 9 และอยู่ระหว่างหมู่ที่ 10 และหมู่ที่ 11 ซึ่งมีคลองชลประทานไหลผ่านจึงเหมาะแก่การทำนาอันเป็นอาชีพหลักอาชีพหนึ่งของชุมชน

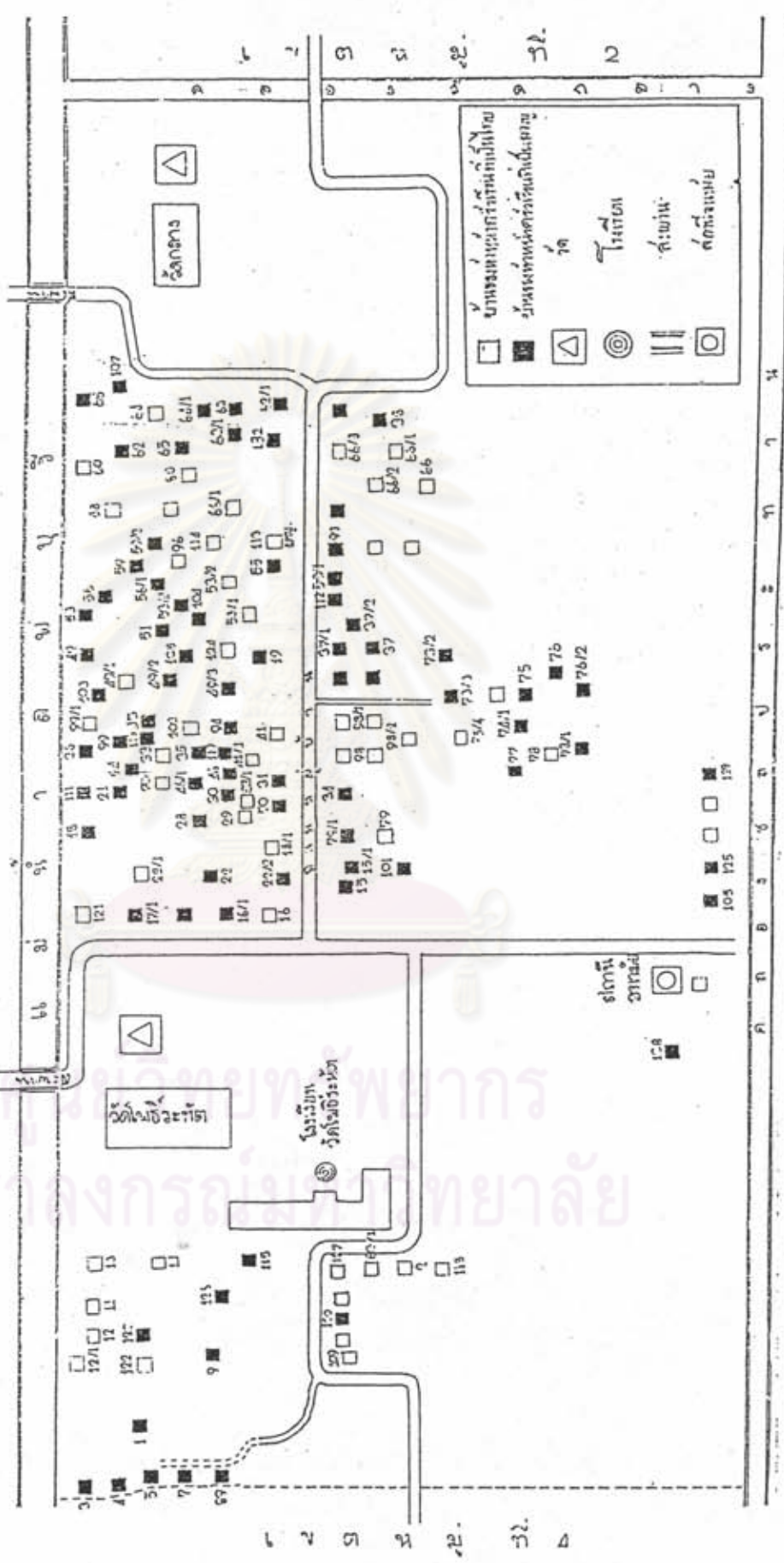
แผนผังตำบลบางขันหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

ภาพที่ 3 แผนที่แสดงที่ตั้งของชุมชนออบุบางขันหมากและหมู่บ้านที่ศึกษา (หมู่ที่ 1, 2, 3, 6, 7, 9 และ 12 คือชุมชนออบุบางขันหมาก ส่วนหมู่ที่ 3 คือหมู่บ้านที่ศึกษา)

	วัด
	โรงเรียน
	สถานีอนามัย
	สะพาน

ภาพที่ 4 แผนที่แสดงที่ตั้งบ้านเรือนของชาวมอญหมู่ที่ 3 ตำบลบางขันหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

การคมนาคม

ชาวมอญบางชนหมากที่ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณถนนสายสิงห์บุรี-ลพบุรีสามารถเดินทางไปตัวจังหวัดลพบุรีได้สะดวกกว่าชาวมอญที่อยู่บริเวณสองฝั่งแม่น้ำลพบุรี รถโดยสารที่ผ่านถนนสายนี้และชาวมอญสามารถใช้บริการได้มี 6 สายด้วยกันคือ รถลพบุรี-สิงห์บุรี, รถท่าวัง-ลพบุรี, รถบ้านลาด-ลพบุรี, รถบางชาม-ลพบุรี, รถสิงห์บุรี-กรุงเทพฯ และรถดอนทอง-ลพบุรี ซึ่งชาวบ้านนิยมใช้บริการมากที่สุด ส่วนชาวบ้านที่อยู่บริเวณสองฝั่งแม่น้ำลพบุรีนี้สามารถเดินทางโดยรถสองแถวขนาดเล็กที่บริการภายในหมู่บ้าน โดยมีจุดเริ่มต้นอยู่บริเวณวัดสิงห์ทอง (ตั้งอยู่หมู่ที่ 4) รับบริการชาวบ้านจากหมู่ที่ 4 ผ่านหมู่ที่ 3, 2 และ 1 ตามลำดับ แล้วไปจอดยังบริเวณตลาดสดท่าขุนนางซึ่งอยู่ในตัวจังหวัดลพบุรี

การคมนาคมภายในชุมชนนั้น ถนนที่ใช้ติดต่อกันระหว่างหมู่บ้านเป็นถนนลาดยางส่วนใหญ่ ยกเว้นหมู่ที่ 3, 7 และหมู่ที่ 9 ที่เป็นถนนลูกรังซึ่งไม่ค่อยสะดวกในฤดูฝน การเดินทางติดต่อกับญาติพี่น้องหรือบุคคลที่อยู่ไม่ไกลนักจะใช้การเดินทางเท้าไปมาหาสู่กัน ถ้าไกลออกไปคนละหมู่บ้านก็จะใช้รถจักรยานหรือรถมอเตอร์ไซด์ ในกรณีที่ไปเยี่ยมญาติที่อยู่ห่างไกลโดยเฉพาะหมู่บ้านที่แยกตัวไปตั้งหลักแหล่งใหม่ อันได้แก่ บ้านหนองแก้ว (หมู่ที่ 11 ตำบลบางชันหมาก) บ้านโคกสลด (หมู่ที่ 6 ตำบลมูจรินทร์ อำเภอท่าวัง จังหวัดลพบุรี) และบ้านนายาว (หมู่ที่ 3 บ้านไร่ทรงสา อำเภอพระนุกษบาท จังหวัดสระบุรี) ชาวมอญจะใช้การเดินทางด้วยรถยนต์โดยสารประจำทาง ทั้งสามหมู่บ้านอยู่ห่างจากชุมชนมอญบางชันหมากไม่เกิน 20 กิโลเมตร ดังนั้นจึงมีการเดินทางไปมาหาสู่กันอยู่เสมอในโอกาสสำคัญต่าง ๆ เช่น นิธิบวชนาค นิธิแต่งงาน การทำศพ และพิธีกรรม การเลี้ยงผีประจำตระกูล เป็นต้น

ลักษณะของหมู่บ้านและการตั้งบ้านเรือน

ชุมชนมอญบางชันหมากมีลักษณะการตั้งบ้านเรือนเป็นกระจุกหรือเป็นกลุ่ม บ้านเรือนที่ปลูกอยู่ติดกันนั้นส่วนใหญ่เป็นญาติพี่น้อง หรือลูกหลานที่แต่งงานแล้วแยกบ้านไปปลูกอยู่ใกล้ ๆ กับบ้านของพ่อแม่ บ้านเรือนที่ตั้งขึ้นใหม่นั้นไม่เป็นระเบียบ ชายคาบ้านแต่ละหลังเกือบจะติดกัน ปัจจุบันผู้ที่แต่งงานใหม่จะแยกบ้านเรือนไปอยู่ในที่แห่งใหม่ภายในชุมชนซึ่งอยู่ในระยะห่างจากบ้านของพ่อแม่ เพราะที่ดินไม่เพียงพอ ลักษณะบ้านที่ปลูกสร้างใหม่จึงมีบริเวณลานบ้านกว้างพร้อมทั้งมีรั้วกันขอบเขต

ที่แน่นอน

แต่เดิมนั้นชาวมอญบางชนหมากอาศัยอยู่เฉพาะบริเวณสองฟากแม่น้ำลพบุรี โดยสร้างบ้านเรือนหนาแน่นในบริเวณฝั่งขวาของแม่น้ำ (เมื่อหันหน้าตามลำน้ำ) ทั้งนี้เพราะพื้นที่ทางฝั่งขวาเป็นที่ดอนจึงมีพื้นที่สูงกว่าทางฝั่งซ้าย และในช่วงที่น้ำเต็มฝั่ง น้ำจะท่วมบริเวณริมตลิ่งฝั่งซ้ายด้วย และพวกชาวมอญยังมีคติความเชื่อในการสร้างบ้านเรือนสืบต่อกันมาแต่โบราณว่า บริเวณบันไดและหน้าบ้านต้องอยู่ทางทิศเหนือ ฉะนั้นหากได้สร้างบ้านเรือนอยู่ทางฝั่งขวาของแม่น้ำแล้วก็จะตรงกับคติความเชื่อเดิมทุกประการ และยังได้ใช้ประโยชน์จากแม่น้ำอีกด้วย ส่วนชาวมอญที่อยู่ทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำได้แก้ไขการปลูกสร้างบ้านให้ตรงกับคติความเชื่อเดิม โดยหันหลังบ้านให้แม่น้ำและบริเวณหน้าบ้านหันไปทางทิศเหนือด้วยเช่นกัน สาเหตุอีกประการหนึ่งที่ชาวบ้านนิยมปลูกสร้างบ้านริมแม่น้ำลพบุรีก็เนื่องจากในสมัยก่อนการเดินทางโดยทางน้ำสะดวกสบายกว่าทางบกมาก

เมื่อถนนสายสิงห์บุรี-ลพบุรี ถูกสร้างขึ้นในสมัยจอมพลแปลก พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ชาวมอญจึงได้ขยายการสร้างบ้านเรือนออกมาบริเวณสองฟากถนนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จึงสรุปได้ว่าชุมชนมอญบางชนหมากแต่เดิมนั้นมีอยู่เฉพาะสองฝั่งแม่น้ำลพบุรี ต่อมาจึงขยายออกมาอยู่บริเวณริมถนนสายสิงห์บุรี-ลพบุรี

ในทางการปกครอง ตำบลบางชนหมากประกอบด้วยหมู่บ้าน 12 หมู่บ้าน ซึ่งมีทั้งคนมอญและคนไทยอยู่ร่วมกัน แต่ละหมู่บ้านจะมีผู้ใหญ่บ้านหนึ่งคนเป็นผู้ปกครอง ส่วนชุมชนมอญบางชนหมากที่ผู้วิจัยทำการศึกษาถึงสภาพทั่วไปของชุมชน ได้แก่ หมู่ที่ 1, 2, 3, 6, 7, 9 และ 12 และสัมภาษณ์เจาะลึกเกี่ยวกับเรื่องการดำรงชาติพันธุ์และการผสมกลมกลืนโดยใช้ชาวมอญในหมู่ที่ 3 เพราะมีความเหมาะสมดังที่ได้กล่าวแล้วในเรื่องขอบเขตของการศึกษาในบทที่ 1

ชุมชนมอญบางชนหมาก (ทั้ง 7 หมู่บ้าน) แต่ละหมู่บ้านมีผู้ใหญ่บ้านที่มีเชื้อสายมอญปกครอง ในทางชุมชนตามธรรมชาติ หรือมองในทางสังคม นับได้ว่าเป็นชุมชนเดียวกัน เพราะชาวบ้านต่างก็เป็นญาติพี่น้องกัน มีความผูกพันยึดเหนี่ยวในกล่มชาติพันธุ์ของตนอย่างเหนียวแน่น เนื่องจากอยู่ในกลุ่มพวกชาวมอญด้วยกัน

ชุมชนมอญบางชนหมาก ประกอบด้วยเครือเรือน 896 เครือเรือน จำนวนประชากร 5,268 คน (ข้อมูลจากการสำรวจของพัฒนากรอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ประจำปี 2534) ภายในชุมชนมีวัด 4 วัด มีโรงเรียนระดับประถมศึกษา 2 โรงเรียน มีสถานเอนามัย 1 แห่ง มีหอกระจายข่าว 2 แห่ง มีร้านเสริมสวย 8 ร้าน ร้านขายของชำ ขายผักสด อาหารสด อาหารแห้ง 37 ร้าน มีคลินิก 1 แห่ง มีโรงอิฐใหญ่ 3 โรง มีโรงอิฐเล็ก 18 โรง มีศาลเจ้าประจำหมู่บ้าน

3 แห่ง

ศูนย์กลางของชุมชนคือวัดทั้ง 4 วัด เป็นที่รวมกลุ่มของผู้สูงอายุสำหรับใช้เป็นที่สนทนา พักผ่อน อ่านหนังสือ และทำกิจกรรม วัดทั้ง 4 วัด ได้แก่ วัดโพธิ์ระหัด วัดกลาง วัดราษฎร์-ศรัทธาทำ และวัดอัมพวัน

ในด้านลักษณะบ้านเรือนของชาวมอญบางขันหมากมีลักษณะคล้ายคลึงกับลักษณะบ้านของ คนไทยโบราณทั่วไป กล่าวคือ ลักษณะบ้านเป็นเรือนไม้ยกพื้นสูง หลังคาทรงจั่ว มีบันไดลมหลอม ฝา เพี้ยม (เป็นแผ่นไม้ในกรอบสี่เหลี่ยม) แต่เดิมนั้นหลังคาบ้านมุงด้วยจากหรือแฝก ในปัจจุบันชาว บ้านมุงหลังคาด้วยสังกะสีเกือบทุกบ้าน องค์ประกอบของบ้านมีนอกชาน ระเบียง และในเรือนซึ่ง เป็นที่สถิตยของ "ผีเรือน" ส่วนครัวจะอยู่ด้านข้าง สำหรับได้ทุนจะปล่อยโล่งเพื่อใช้เก็บเครื่องมือ เครื่องใช้ในการทำนา อุปกรณ์ในการหาปลา และเป็นที่นั่งเล่นในช่วงกลางวันในช่วงฤดูร้อน ช่าง ที่ปลูกสร้างบ้านส่วนใหญ่เป็นช่างไม้ในหมู่บ้านและเป็นญาติพี่น้องกัน ปัจจุบันเริ่มมีการปลูกบ้านแบบ ใหม่ที่ทำด้วยอิฐก่อปูน ส่วนบ้านเดิมที่เป็นไม้ก็ยังมีมีการต่อเติมบริเวณใต้ถุนด้วยอิฐก่อปูนมากขึ้น

ประวัติหมู่บ้าน

จากคำบอกเล่าที่ผู้วิจัยได้รับจากการสัมภาษณ์ชายชราอายุ 73 ปี ที่ได้รับคำแนะนำจาก ผู้ใหญ่บ้านและชาวบ้านว่าเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการอพยพมาตั้งถิ่นฐานของ บรรพบุรุษในอดีต ทำให้ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับประวัติหมู่บ้านว่า ชุมชนมอญบางขันหมาก ในปัจจุบันนี้ แต่เดิมนั้น มีคนไทยอาศัยอยู่ก่อนแล้วเรียกว่า "บางคู้" เนื่องจากมีคนตายเป็นคู้ ๆ คือครั้งละ สองคนเสมอ เมื่อมอญพวกแรกอพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณใกล้เคียง พวกคนไทยเหล่านั้นจึงได้ อพยพไปอยู่ที่แห่งใหม่ชื่อว่าตำบลบางคู้ ซึ่งเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี ปัจจุบันอยู่ ห่างจากชุมชนมอญบางขันหมาก ไปทางทิศตะวันตกประมาณ 5-7 กิโลเมตร ชาวมอญที่อพยพมาใน ครั้งนั้นเป็นชาวมอญจากอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี และจากอำเภอพระประแดง จังหวัด สมุทรปราการ อพยพพากันมาหลายครอบครัว โดยทางเรือเดินทางขึ้นเหนือมาตามแม่ลพบุรี สาเหตุ ที่พากันอพยพมาในครั้งนี้ก็เพราะชุมชนที่อยู่เดิมแออัด เมื่อเดินทางมาถึงบริเวณท่าเรือและท่าหลวง จังหวัดอยุธยา ก็มีบางพวกที่หยุดตั้งถิ่นฐานในบริเวณนั้น ส่วนพวกที่เหลือก็พากันเดินทางขึ้นเหนือ มาเรื่อย ๆ เมื่อมาถึงบริเวณบ้านท่าดินเหนียวซึ่งอยู่ในตำบลโพธิ์เก้าต้น อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ปัจจุบัน จึงพากันตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่มรวมกันทั้งหมด โดยประกอบอาชีพทำนาและค้าขาย พอถึงช่วงที่น้ำ

เต็มฝั่งแม่น้ำลพบุรี ชาวมอญจำนวน 4-5 คน ได้พายเรือขึ้นเหนือแม่น้ำเพื่อชมสภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านบริเวณสองฟากฝั่ง เมื่อผ่านมาถึงบริเวณบ้านบางคู พบว่ามีที่ดินว่างเปล่าเหมาะแก่การตั้งถิ่นฐาน จึงกลับไปชักชวนญาติพี่น้องประมาณ 7 ครัวเรือนพากันมาจับจองที่ดินในการปลูกสร้างบ้านเรือนและทำการเพาะปลูก ทุกคนต่างช่วยกันปลูกสร้างบ้านโดยช่วยกันตัดไม้ไผ่บริเวณหลังวัดโพธิ์ระหัดปัจจุบัน ซึ่งแต่เดิมเป็นหนองน้ำขนาดใหญ่ชื่อ "หนองอ้อ" ส่วนหลังคามุงด้วยใบแฝก พวกชาวมอญที่อพยพเข้ามาอยู่เป็นพวกแรกเหล่านี้ต่างเริ่มจับจองที่ดินว่างเปล่าทำเป็นที่ดินของตนเอง ชอบเขตของการครอบครองก็พอดีกับแรงงานในครัวเรือน มีการแต่งงานในหมู่ญาติด้วยกันเอง มีลูกหลาน และจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ป่าที่รกร้างก็ถูกถากถางเป็นที่นา จำนวนบ้านเรือนเพิ่มมากขึ้นจนกลายเป็นชุมชนและมีการประกอบอาชีพทำนาและทำอิฐเป็นหลักมาจนถึงปัจจุบัน

เมื่อชุมชนมีขนาดใหญ่ขึ้น ที่ดินจึงไม่พอในการสร้างบ้านเรือนและทำนา ทำให้มีชาวมอญจำนวนหนึ่งอพยพย้ายถิ่นออกไปตั้งถิ่นฐานใหม่ 3 แห่ง คือ บ้านหนองแก้ว บ้านโคกสลุด และบ้านนายาว หมู่บ้านทั้งสามอยู่ห่างจากชุมชนเดิมภายในรัศมีไม่เกิน 20 กิโลเมตร

ลักษณะทางประชากร

จำนวนประชากรของชุมชนมอญบางขันหมาก จากข้อมูลของพัฒนาการอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี พ.ศ. 2534 พบว่า ชุมชนมอญบางขันหมากประกอบด้วยจำนวนครัวเรือน 896 ครัวเรือน จำนวนประชากร 5,268 คน (ดูตารางที่ 1 ในภาคผนวก ก)

ประชากรในชุมชนมอญบางขันหมากมีทั้งคนมอญและคนไทย สำหรับคนไทยนั้นจะมีอยู่มากในหมู่ที่ 6, 9 และหมู่ที่ 12 นอกนั้นก็กระจายอยู่ทั่ว ๆ ไป คนไทยที่เข้ามาอยู่ในชุมชนฯ ส่วนใหญ่เข้ามาโดยการทำงานกับคนมอญในชุมชนฯ ซึ่งรายละเอียดจะกล่าวต่อไปในบทที่ 4 "เรื่องการผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทย"

สภาพเศรษฐกิจของชุมชน

เศรษฐกิจของชาวมอญบางขันหมากขึ้นอยู่กับภาคการเกษตรกรรม โดยมีอาชีพหลักคือ การทำนาและทำอิฐ อาชีพรองลงมาได้แก่ ช่างไม้ จักสาน รับราชการ ค้าขาย และอื่น ๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การทำนา

การทำนาเป็นอาชีพหลักของชุมชนอาชีพหนึ่ง พื้นที่ที่ใช้ทำนามีสองแห่งคือ ทุ่งบางชันหมาก ซึ่งเป็นทุ่งใหญ่ด้านเหนือชุมชน และพื้นที่หลังคลองชลประทานด้านใต้ของชุมชนซึ่งคนเฒ่าคนแก่เรียกว่า "ทุ่งหนองอ้อ" ความแตกต่างของพื้นที่ทั้งสองแห่งนี้คือ ทุ่งบางชันหมากจะเป็นที่ลุ่ม และมีน้ำท่วมในระดับสูงเกือบทุกปี ส่วนทุ่งหนองอ้อนั้นเป็นที่ราบลุ่มมีระดับน้ำปานกลาง การทำนาของชาวมอญบางชันหมากก็เหมือนกับการทำนาของคนไทยทั่วไป กล่าวคือ ในทุ่งบางชันหมากเป็นพื้นที่ลุ่ม ไม่สามารถควบคุมระดับน้ำได้ ระดับน้ำมีความลึกมาก ชาวนาจะเลือกทำนาหว่าน ส่วนทุ่งหนองอ้อพื้นที่นาสามารถควบคุมระดับน้ำได้ ชาวนาก็เลือกทำนาดำ ชาวนาส่วนใหญ่จะทำนาปีละครั้งเพราะมีปัญหาเรื่องน้ำไม่เพียงพอ และส่วนใหญ่ที่นาเป็นของตนเอง จากข้อมูลของพัฒนากรอำเภอเมืองลพบุรี ปี 2534 รายงานว่า ชาวมอญบางชันหมากที่ประกอบอาชีพทำนา มีจำนวน 297 ครัวเรือน โดยมีที่นาเป็นของตนเอง 218 ครัวเรือน และเฉลี่ยชาวนาแต่ละครัวเรือนจะมีที่นาประมาณ 7 ไร่

พันธุ์ข้าวที่ชาวนานิยมใช้ ได้แก่ ข้าวพวงกลาง ข้าวพวงใหญ่ ข้าวพวงหางหมู และข้าวเหลืองพันธุ์ทอง นอกจากนี้ยังนิยมใช้ปุ๋ยและยาฆ่าแมลงอีกด้วย ขั้นตอนการผลิตทุกขั้นตอนมีการจ้างด้วยเงิน นับตั้งแต่การไถ หว่านข้าว เกี่ยวข้าว นวดข้าว และการขนข้าวเข้าบ้าน เนื่องจากเด็กรุ่นใหม่ที่ได้รับการศึกษามีอาชีพอื่นที่ดีกว่า จึงไม่ต้องการมีอาชีพทำนาเพราะเป็นอาชีพที่ลำบาก ดังนั้นแรงงานต่าง ๆ จึงต้องว่าจ้างบุคคลอื่นทำ ผู้ที่ประกอบอาชีพทำนาในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ในวัยกลางคน

การทำอิฐ

อาชีพทำอิฐเป็นอาชีพที่มีความสำคัญต่อชุมชนรองจากอาชีพการทำนา ผู้ที่เป็นเจ้าของโรงอิฐจะมีฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ดีกว่าชาวบ้านทั่วไป และมีโอกาสติดต่อกับสังคมภายนอกมากขึ้น เนื่องจากต้องติดต่อซื้อวัตถุดิบ (ดินและแกลบ) จากคนไทยในบริเวณใกล้เคียง ทั้งยังต้องติดต่อกับบริษัทรับเหมาก่อสร้างในต่างจังหวัดเพื่อขายอิฐให้กับทางบริษัท

ประวัติการทำอิฐของชาวมอญบางชันหมากกล่าวกันว่า เดิมคนมอญไม่ได้ทำอิฐ แต่ได้รับคำสั่งจากพระมหากษัตริย์พระองค์หนึ่งให้ทำอิฐ เมื่อเห็นว่าดีก็ทำสืบต่อกันมาจนกระทั่งทุกวันนี้ อิฐมอญบางชันหมาก เป็นอิฐที่มีคุณภาพดี มีความแข็งแรงทนทาน เพราะเป็นอิฐที่ผลิตด้วยมือทุกก้อน ปัจจุบันในชุมชนมีเตาเผาอิฐจำนวน 21 เตา ทำการผลิตอิฐสองขนาด คือ อิฐเล็กหรืออิฐมอญ คือ

อิฐที่มีขนาดยาว 6 นิ้ว กว้าง 3 นิ้ว และหนา 1 นิ้ว โดยขายราคาเฉลี่ยร้อยละ 30-35 บาท และอิฐใหญ่คืออิฐที่มีขนาดยาว 10 นิ้ว กว้าง 5 นิ้ว และหนา 2 นิ้ว โดยขายเฉลี่ยก่อนละประมาณ 1 บาท กระบวนการผลิตจะเริ่มตั้งแต่การเลือกวัตถุดิบที่มีคุณภาพ การขุดดินด้วยแรงงานของคน การนิรมัอิฐด้วยมือ การเผาด้วยแกลบและฟืน และขั้นตอนสุดท้ายคือ การตกแต่งอิฐให้ได้รูปก่อนที่สวยงามและได้มาตรฐาน จากการพูดคุยกับเจ้าของเตาเผา 4-5 ราย พบว่า ถึงแม้เทคโนโลยีในปัจจุบันมีแนวโน้มว่ามีบทบาทต่ออาชีพทำอิฐมาก กล่าวคือ สามารถใช้เครื่องจักรในการผลิตได้เกือบทุกขั้นตอน แต่วิธีการผลิตของอิฐมอญบางชั้นหมากยังคงปฏิบัติเหมือนที่บรรพบุรุษชาวมอญได้ปฏิบัติสืบทอดต่อ ๆ กันมา อิฐทุกก้อนผลิตด้วยแรงงานคน มีความแข็งแรงทนทาน ผ่านแรงกายแรงใจ และความภาคภูมิใจของผู้ผลิตทุกคน สัมกับชื่อเสียงของ "อิฐมอญบางชั้นหมาก"

อาชีพช่างไม้

มีชาวมอญจำนวนมากที่ประกอบอาชีพช่างไม้ มีทั้งที่รับทำอยู่กับบ้านและไปทำอยู่ตามร้านเฟอร์นิเจอร์ของคนไทยในตัวเมืองลพบุรีร่วมกับช่างไม้คนไทยที่มาจากอำเภอใกล้เคียง โดยเดินทางเข้าไปเห็นกลับ งานไม้ที่ทำกันมากคือ ตู้ โต๊ะ เตียง เก้าอี้ และการก่อสร้างบ้านเรือนเฉลี่ยแล้วมีรายได้วันละ 100 บาท การที่ไปประกอบอาชีพร่วมกับคนไทยทำให้ชาวมอญเกิดความคุ้นเคยและสนิทสนมกับคนไทยมากขึ้น

อาชีพจักสาน

อาชีพจักสานเป็นอาชีพที่กำลังจะสูญไปในไม่ช้า มีเพียงชาวมอญผู้ชายสูงอายุประมาณ 10 คนเท่านั้น ที่มีฝีมือในเรื่องงานจักสาน ส่วนใหญ่จะสานกระบุงและตะกร้า โดยใช้ไม้ไผ่ที่ปลูกไว้ในบริเวณบ้าน ส่วนหาวยที่ใช้สำหรับร้อยขอบของเครื่องจักสานต้องซื้อจากตลาดในจังหวัดสิงห์บุรี เครื่องจักสานที่ขายดีที่สุดในขณะนี้คือ กระบุงมอญและกระเตงซึ่งมีลักษณะไม้ไผ่เล็ก โดยขายราคาใบละประมาณ 100 บาท ผู้ซื้อส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลและเจ้าของร้านค้าในชุมชนมากกว่าผู้ซื้อจากภายนอก เด็กรุ่นใหม่ไม่ต้องการทำอาชีพจักสานสืบต่อจากผู้สูงอายุเพราะเสียเวลาในการจักสานเป็นเวลานานกว่าจะได้กระบุง 1 ใบ ซึ่งเมื่อเทียบกับอาชีพอื่น ๆ แล้ว อาชีพจักสานนับว่ามีรายได้ต่ำมาก

อาชีพรับราชการ

อาชีพรับราชการที่ชาวมอญบางชนหมู่มากนิยมกันคือ ข้าราชการทหาร รองลงมาคือ ข้าราชการครู ข้าราชการพลเรือน และพยาบาล ผู้ที่มีอาชีพรับราชการส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่เรียนหนังสือเก่ง และพ่อแม่มีฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ดี ผู้ที่มีอาชีพรับราชการมีทั้งผู้ที่ไปอยู่ที่อื่น และผู้ที่อยู่ในหมู่บ้าน โดยไปทำงานเช้า ไปเย็นกลับ อาชีพรับราชการมีแนวโน้มว่าจะได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเนื่องจากผู้ที่รับราชการส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีสถานภาพทางสังคมสูง มีเพื่อนฝูงในระดับเดียวกับมาร่วมงานเมื่อมีงานสำคัญเสมอ เช่น พิธีศพของญาติพี่น้อง พิธีแต่งงาน และพิธีบวชนาค เป็นต้น

อาชีพค้าขาย

อาชีพค้าขายมี 2 ประเภท คือ การค้าขายภายในชุมชนและการค้าขายภายนอกชุมชน การค้าขายภายในชุมชนได้แก่ ร้านขายของต่าง ๆ ที่มีขนาดเล็กจนถึงร้านค้าขนาดใหญ่ที่ขายของใช้ในชีวิตประจำวันทุกอย่าง ร้านค้าในชุมชนมีทั้งหมด 37 ร้าน ทั้งนี้ไม่รวมแม่ค้าหาบเร่ที่หาบของขายทั่วไปในชุมชน ส่วนการค้าขายภายนอกชุมชนนั้น สตรีชาวมอญจะนำผัก ผลไม้ และปลาที่มีอยู่ในชุมชนใส่กระบุงหรือกระจาดนำไปเร่ขายบริเวณตลาดบนเมือง ตลาดเทศบาล ตลาดท่าขุนนาง และบริเวณริมถนนและริมแม่น้ำลพบุรี ภาษาที่ใช้ในการติดต่อค้าขายนั้นใช้ภาษาไทย แต่เมื่อพูดในกลุ่มแม่ค้าด้วยกันเองก็จะใช้ภาษามอญ การไปค้าขายนอกชุมชนมีผลทำให้สตรีชาวมอญมีความคุ้นเคยกับคนไทยและรู้จักสนิทสนมกับคนไทยที่มีอาชีพเหมือนกันด้วย

อาชีพอื่น ๆ

อาชีพอื่น ๆ ที่ชาวมอญรุ่นใหม่ทำกันอยู่ในปัจจุบันเป็นอาชีพที่ต้องออกไปสัมผัสกับสังคมไทย ได้แก่ "อาชีพเด็กขายน้ำมัน" ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเด็กที่มีความรู้ในระดับประถมศึกษา โดยทุก ๆ เช้าจะมีรถมารับเด็กหนุ่มสาวจากชุมชนแล้วนำไปตามปั้มน้ำมันต่าง ๆ พอตอนเย็นก็จะรับกลับบ้าน อาชีพที่จะกล่าวต่อไปคือ "อาชีพสาวโรงงาน" เป็นอาชีพที่เด็กหนุ่มสาวที่มีความรู้ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับปริญญา โดยทำงานกับบริษัทมิเนแบร์ของญี่ปุ่นและบริษัทผลิตไก่ของจีนหนุ่มสาวเหล่านี้มีรถจากบริษัทบริการรับส่งทุกวัน อาชีพสุดท้ายที่จะกล่าวถึงคือ "อาชีพรับจ้าง" เมื่อว่างจากฤดูทำนา ชาวมอญบางชนหมู่มากทั้งหญิงและชายจะออกไปทำงานรับจ้างตามสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในตัวจังหวัดลพบุรีและกรุงเทพฯ เพื่อนำเงินมาใช้จ่ายในครอบครัว งานที่ทำส่วนใหญ่หญิงจะ

ทำงานด้านบริการ เช่น ทำความสะอาด ขยายของ และลูกจ้าง ส่วนผู้ชายจะทำงานเป็นกรรมกร และช่างฝีมือ เช่น ช่างปูน ช่างสี และช่างไม้ อาชีพรับจ้างเป็นอาชีพที่ชาวมอญในปัจจุบันนิยมทำกันมาก

ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของครอบครัว

ลักษณะของครอบครัว

ชาวมอญบางชนหมู่มักมีลักษณะการตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่ม เป็นลักษณะชุมชนขนาดปานกลางที่หนาแน่นแออัด เป็นชุมชนแบบชนบทที่ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน โดยมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องเป็นญาติกันเป็นส่วนใหญ่ อาจจะเป็นญาติสนิทบ้าง เป็นญาติห่าง ๆ กันบ้าง แต่ก็มีกำนันถือกันเสมือนญาติ เพราะต่างก็เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน ถึงแม้จะอยู่คนละหมู่บ้านกัน แต่เมื่อมีพิธีกรรมต่าง ๆ ก็จะไปส่งข่าวคราวถึงกันและมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี

ลักษณะของครอบครัวนั้น ชาวมอญบางชนหมู่มักมีลักษณะครอบครัวเป็นระบบขนวนเวียน โดยเริ่มจากครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) ไปเป็นครอบครัวขยาย (Extended Family) กล่าวคือ ในครอบครัวเดี่ยวจะประกอบด้วย พ่อ แม่ และลูก อาศัยอยู่ร่วมกัน ต่อมาเมื่อลูกชายแต่งงานก็จะนำภรรยาเข้ามาอยู่ในบ้าน ทำให้สภาพครอบครัวเดี่ยวกลายเป็นครอบครัวขยาย อันประกอบด้วยครอบครัวเดิมของพ่อแม่ และครอบครัวของลูกชายที่แต่งงานแล้ว ส่วนลูกสาวนั้นส่วนใหญ่เมื่อแต่งงานก็จะไปอยู่กับครอบครัวของฝ่ายสามี แต่ก็มีบางส่วนที่นำสามีเข้ามาอยู่กับพ่อแม่ของตน เนื่องจากยังไม่มีเงินมากพอที่จะปลูกบ้านแยกได้ เมื่อมีเงินเพียงพอก็จะแยกบ้าน เมื่อน้องชายหรือน้องสาวคนรองแต่งงานและนำภรรยาหรือสามีเข้ามาอยู่ในบ้าน ลูกชายหรือลูกสาวที่แต่งงานก่อนก็จะแยกครอบครัวออกไปปลูกสร้างบ้านเรือนใหม่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง ๆ กับบ้านของพ่อแม่ ลักษณะของครอบครัวจึงกลายเป็นครอบครัวเดี่ยวอีกครั้งหนึ่ง ส่วนใหญ่บ้านหลังที่พ่อแม่เคยอยู่ก็จะ เป็นสมบัติของลูกคนสุดท้ายของแต่ละครอบครัว

ภายในครอบครัว คนเฒ่าคนแก่จะทำหน้าที่ดูแลบ้าน ส่วนคนหนุ่มสาวจะออกจากบ้านไปทำงานแต่เช้า (อาจจะไปทำนา ค้าขาย รับจ้าง และอื่น ๆ) เราจึงสามารถพบเห็นคนแก่คนเฒ่า นั่งเล่นนอนเล่นอยู่ที่เตียงในบริเวณใต้ถุนบ้าน หรือ ไม้กั้นเลี้ยงหลานที่ยังเล็กและยังไม่ถึงเกณฑ์เข้าโรงเรียน ดังนั้นคนแก่คนเฒ่าจึงมีความใกล้ชิดกับลูกหลานพร้อมกับได้รับความเคารพนับถือจากลูกหลานมาก ในขณะที่เลี้ยงหลานคนแก่คนเฒ่าก็จะถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมของชาวมอญสู่ลูกหลาน

ด้วย เช่น ภาษาพูด คติความเชื่อ อาหารการกิน ข้อห้ามต่าง ๆ ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี
อำนาจภายในครอบครัวนั้น บิดาจะเป็นผู้นำและมีอำนาจมากที่สุด มีหน้าที่ตัดสินใจใน
การดำรงชีวิต และทำงานในส่วนที่หนัก เช่น ทำนา ผลิตสินค้าออก ส่วนมารดาหรือผู้หญิงจะเป็น
ผู้ตาม รับผิดชอบงานบ้านงานเรือนและอาหารการกินภายในครอบครัว

การสืบตระกูลนั้น จะนับถือผีทางฝ่ายบิดา ลูกชายและภรรยาจะนับถือผีบรรพบุรุษทาง
ฝ่ายพ่อ ส่วนลูกสาวจะไปนับถือผีทางสามีของตนหลังจากแต่งงาน ดังนั้นชาวมอญส่วนใหญ่จึงต้อง
การมีลูกชายมากกว่าลูกสาว (ถ้ามีโอกาสเลือกได้) เพราะลูกชายจะทำหน้าที่สืบทอดผีบรรพบุรุษ
โดยทำหน้าที่เลี้ยงผีบรรพบุรุษอันหมายถึง ปู่ ย่า ตา ยาย ผู้ล่วงลับไปแล้ว ดังนั้นการมีลูกชายก็
เท่ากับว่าจะ ได้มีคนเลี้ยงอาหารหรือเซ่นอาหารให้พ่อแม่เมื่อตายไปแล้ว ส่วนลูกสาวนั้นเมื่อแต่งงาน
ก็ถือว่าอยู่คนละผีกัน เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ยากได้ลูกชายมากกว่าลูกสาวนั้นก็เพราะต้องการ
ให้ลูกชายสืบสกุลต่อไป

ในด้านการแต่งงานนั้น ชาวมอญบางชนเผ่ามาก ไม่นิยมเป็นโสดจนอายุมาก (แต่ก็ยังมีคน
มอญหลายคนที่ครองโสดอยู่จนเกินวัยแต่งงาน) "การแต่งงานส่วนใหญ่จะแต่งเมื่อหญิงมีอายุ
17-20 ปี" (พรรณพจน์ ปานทองคำ 2528: 143) แต่เดิมนั้น ชาวมอญบางชนเผ่ามากจะแต่งงาน
กันเฉพาะในชุมชนมอญในชุมชนเท่านั้น ต่อมาเมื่อเวลาผ่านไป มีการสังคัมกับคนภายนอกมากขึ้น
การแต่งงานจึงไม่จำกัดเฉพาะคนมอญเท่านั้น (ดูรายละเอียดในบทที่ 4) มีการแต่งงานระหว่าง
คนมอญกับคนไทย คนจีน และคนลาวด้วย การแต่งงานระหว่างชาวมอญด้วยกันนั้น เมื่อฝ่ายชาย
ต้องการให้ผู้ใหญ่ของตนไปสืบทอดหน้าที่ตนรัก ก็จะทำให้ผู้ใหญ่ฝ่ายตนไปทาบทามฝ่ายหญิง หลังจากได้
ทาบทามแล้ว ก็จะไปสืบทอด โดยผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย ๆ ละหลายคนเพื่อเป็นสักขีพยานว่าจะเรียกค่า
สินสอดเป็นจำนวนเท่าใด ส่วนการหมั้นและการแต่งงานนั้น หากในวัยที่แต่งงานนั้นทั้งฝ่ายชาย
และฝ่ายหญิง ปู่ ย่า ตา ยาย ยังมีชีวิตอยู่ การแต่งงานก็จะไม่มีการเซ่นผี แต่ถ้าหากฝ่ายหนึ่ง
ฝ่ายใดหรือทั้งสองฝ่ายมีญาติผู้ใหญ่ถึงแก่กรรมไปแล้ว ก็จำเป็นต้องเซ่นผี เพื่อให้วิญญาณของท่าน
เหล่านั้น ไร้พิศ ไร้พร ให้อยู่เย็นเป็นสุข

ชาวมอญบางชนเผ่ามากนั้น เมื่อยังไม่มีการเซ่นผีการใช้นามสกุล จะใช้คำว่า "มะ"
นำหน้าชื่อผู้ชาย และใช้คำว่า "เม็ย" นำหน้าชื่อผู้หญิง ส่วนการตั้งชื่อนั้น แต่เดิมนั้นจะตั้งชื่อเป็น
ภาษามอญ เช่น นายจู้ย (แปลว่า กุ้ง) นายคิ้วต (แปลว่า หนู, เล็ก, ลูกคนเล็ก) นายกรอ
(แปลว่า ไข่) นางเก๊ะระ (แปลว่า สั้น) นางมอ (แปลว่า เริ่มต้น, โคน, กอ) แต่ปัจจุบัน
การตั้งชื่อเหมือนคนไทยทั่ว ๆ ไป เช่น นายวิชัย นายอนันต์ พระมหาสมยศ นายสุรินทร์

นางสาคร นางวัลภา เป็นต้น สำหรับนามสกุลที่สามารถระบุได้ว่าเป็นคนมอญหรือเชื้อสายมอญ เช่น รุรมรัมย์ รามรัมย์ เตชะขันหมาก มิซันหมาก เมียขันหมาก พุกขันหมาก บางขันหมาก เป็นวงศ์ เตชะวงศ์ เป็นต้น

ภาษา

ภาษามอญ จัดอยู่ในตระกูล "มอญ-เขมร" มีภาษาถิ่นอยู่ในประเทศไทยหลายภาษา ได้แก่ ภาษาเขมร พูดกันในบางอำเภอของจังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ ภาษากูย พูดกันในบางอำเภอของจังหวัดสุรินทร์ และสุพรรณบุรี ภาษาชาวนบหรือญ้อพูดกันในบางอำเภอของจังหวัดชัยภูมิและนครราชสีมา นอกจากนี้ ยังมีพูดในกลุ่มชนชาวเขาตามชายแดนของประเทศไทย เช่น ชมุ ทิน บรู ชอง โช้ เป็นต้น การจำแนกภาษาอีกรูปแบบหนึ่ง ภาษามอญถูกจัดเป็นภาษาตระกูล "ออสโตรเอเชียติก" (พรรณมัจฉน์ ปานทองคำ ภาษามอญบางขันหมาก จังหวัดลพบุรี 2527: 113)

ภาษามอญบางขันหมากใช้ระดับเสียงสูงต่ำเป็นเครื่องแสดงทำนองพูด ถ้าเป็นประโยคคำถาม น้ำเสียงของท้ายประโยคจะสูงขึ้น และเมื่อมีคำแสดงการถามอยู่ที่ท้ายประโยคน้ำเสียงก็จะสูงขึ้นด้วยเช่นกัน เช่น คำว่า "หรือ?" / haal, "เท่าไร?" / muacih / จากการพูดคุยกับชาวมอญที่อพยพมาจากประเทศมาซึ่งผู้วิจัยได้สอบถามถึงเรื่องความแตกต่างของภาษา สรุปได้ว่าสำเนียงและศัพท์บางคำมีความแตกต่างกัน แต่ก็พอสื่อสารกันรู้เรื่อง

การแต่งกาย

การแต่งกายของหญิงชาวมอญบางขันหมากเหมือนกับหญิงไทยในชนบททั่ว ๆ ไป โดยเฉพาะพวกเด็กและหนุ่มสาวจะแต่งกายตามสมัยนิยม หญิงสูงอายุยังคงมีการรักษาเอกลักษณ์การแต่งกายของผู้หญิงมอญอยู่ กล่าวคือ มีการไว้ผมมวยในสตรีสูงอายุทั่วไปและปักปันที่ทำจากเงิน, อลูมิเนียมหรือพลาสติก นุ่งผ้าถุง สวมเสื้อผ้าป่านคอกลมและพาดผ้าสไบ สามารถพบเห็นการแต่งกายเช่นนั้นได้ในโอกาสที่มีการทำบุญต่าง ๆ เช่น วันพระ วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา เป็นต้น เมื่ออยู่กับบ้านหญิงชาวมอญจะนุ่งผ้าถุงที่เป็นสีพื้นลายไทยหรือผ้า สไบ คาด เข็มขัดเงินหรือ แสตนด์เลส เมื่อออกไปทำงานจะนุ่งผ้าถุงสีดำหรือดำปนลายเล็กน้อยและสวมงอบใบลาน

ส่วนการแต่งกายของชายชาวมอญบางขันหมากนั้นไม่แตกต่างไปจากชายไทยในชนบททั่ว ๆ ไป (โดยเฉพาะอย่างยิ่งพวกเด็กและชายหนุ่ม) สำหรับผู้สูงอายุในช่วง 60 ปีขึ้นไป ยัง

พอมีความแตกต่างบ้าง ตัวอย่างเช่น การแต่งกายไปวัดในวันพระนั้น ชาวมอญที่สูงอายุนิยมนุ่งกางเกงแพร สวมเสื้อคอกลมสีขาว คาดเอวด้วยผ้าขาวม้า ส่วนการแต่งกายอยู่บ้านก็เหมือนกับคนไทย คือ นุ่งกางเกงขาก๊วยสีดำ สวมเสื้อสีดำหรือสีกรมท่า ถ้าอากาศร้อนมาก ๆ จะนุ่งโจร่งหรือกางเกงขาก๊วยเพียงตัวเดียว โดยไม่สวมเสื้อและมีผ้าขาวม้าคาดเอว

เราสามารถพบการแต่งกายของชาวมอญโบราณได้เมื่อมีพิธีรำผี (ละ-กะนา) ขึ้นในชุมชนซึ่งไม่ค่อยปรากฏให้เห็นบ่อยนัก

ศาสนา

ในปัจจุบัน ชาวมอญบางชนหมู่มากนับถือศาสนาพุทธ (ฝ่ายธรรมยุติกนิกาย) ควบคู่ไปกับการนับถือผี

ในด้านพุทธศาสนานั้น เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า "ชาวมอญ" หรือ "รามัญ" เป็นต้นกำเนิดของศาสนาพุทธนิกายธรรมยุติ ซึ่งเกิดขึ้นในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เพราะเหตุว่าพระองค์ทรงเลื่อมใสในการปฏิบัติของพระมอญ ในขณะที่พระองค์ทรงผนวชอยู่ที่วัดมหาธาตุ ได้ทรงศึกษาพระธรรมวินัยจากพระเถระมอญรูปหนึ่งชื่อ "ชาย" มีนามฉายาว่า "พุทธวิไล" ซึ่งบวชมาแต่เมืองมอญ เป็นผู้ชำนาญในพระวินัยและวัตรปฏิบัติตามวิสัยของสงฆ์ในเมืองมอญทั้งถือพระวินัยปิฎกเป็นสำคัญ

ในด้านพุทธศาสนาของชาวมอญบางชนหมู่มากก็เช่นกัน วัดที่ 4 วัด อันได้แก่ วัดโพธิ์ระหัด วัดกลาง วัดอัมพวัน และวัดราษฎร์ศรัทธาท่า (วัดทุ่ง) ต่างสังกัดคณะสงฆ์ธรรมยุติกทุกวัด โดยที่แต่ละวัดมีความสัมพันธ์ต่อกันในการจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นอย่างดี มีการปรึกษาหารือและร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดเวลา ตัวอย่างเช่น เมื่อมีชาวบ้านในชุมชนตาย 1 คน (ไม่ว่าจะอยู่หมู่ใดก็ตาม) ญาติพี่น้องของผู้ตายจะต้องนิมนต์พระสงฆ์จากทั้ง 4 วัด มาร่วมกันประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เจ้าอาวาสทั้ง 4 วัดล้วนเป็น "คนมอญ" รายละเอียดของวัดต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้

"วัดโพธิ์ระหัด" ตั้งอยู่เลขที่ 48 ถนนสายสิงห์บุรี-ลพบุรี หมู่ที่ 3 ตำบลบางขันหมาก จากคำบอกเล่าของผู้สูงอายุชาวมอญในชุมชนหลายท่าน บอกว่า สร้างขึ้นเป็นวัดแรกในชุมชนประมาณ 130 กว่าปีมาแล้ว แต่ทางการถือหลักฐานที่ได้ฐานพระประธานในพระอุโบสถเป็นสำคัญ จึงประมาณการสร้างตามปี พ.ศ. จากฐานพระว่า วัดได้ก่อตั้งประมาณ พ.ศ. 2493 เดิมเรียกว่า "วัดเหนือ" เพราะตั้งอยู่ตอนเหนือของชุมชน ที่วัดนี้มีต้นโพธิ์ใหญ่อยู่ริมสระน้ำเป็นสัญลักษณ์ คำว่า "ระหัด" นี้ยืมมาจาก "ระหัด" ที่ใช้วัดน้ำ มีพระภิกษุอยู่จำพรรษาประจำประมาณ 11 รูป

สามแฉกรูป ทางวัดได้ให้การอนุเคราะห์ต่อโรงเรียนประถมศึกษาและเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ตามสมควรตลอดมา (โรงเรียนวัดโพธิ์ระหัด) และในชั่วโมงจริยธรรม พระสมยศ มหาสโร ช่วยสอนเด็กวันละ 1 ชั่วโมงด้วย เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันคือ พระครูโสภณโพธิวัตร (พ.ศ. 2534)

"วัดกลาง" ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลบางชันหมาก สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ พ.ศ. 2425 โดยมีพระภิกษุอยู่จำพรรษาประจำประมาณ 15 รูป สามแฉกรูป ทางวัดได้เปิดสอนพระปริยัติธรรม ในปี พ.ศ. 2498 เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันคือ พระอธิการสมบุรณ์ วัดกลางเป็นวัดที่อยู่ระหว่างกึ่งกลางของชุมชน

"วัดราษฎร์ศรัทธาทำ" ตั้งอยู่เลขที่ 88 หมู่ 2 ตำบลบางชันหมาก สร้างขึ้นเป็นวัดเมื่อ พ.ศ. 2438 แรกเริ่มสร้างวัด มีพระอาจารย์เส้า เดิมชื่อกันมาจากบ้านบางเลน จังหวัดนนทบุรี ชาวบ้านได้สร้างเสนาสนะถวาย โดยมีนายปล้อง บริจาคที่ดินให้สร้างวัดเนื้อที่ 6 ไร่ เมื่อได้จัดสร้างวัดขึ้นแล้ว ในครั้งแรก เรียกว่า "วัดทุ่ง" ต่อมาได้ขนานนามเป็น "วัดราษฎร์ศรัทธาธรรม" ถึงปี พ.ศ. 2483 ได้เปลี่ยนตัวอักษรของนามวัดเสียใหม่เป็น "วัดราษฎร์ศรัทธาทำ" ชาวมอญในชุมชนส่วนใหญ่เคยชินเรียกชื่อ "วัดทุ่ง" มากกว่าชื่ออื่น ๆ มีพระภิกษุจำพรรษาประมาณ 11 รูป สามแฉกรูป 5 รูป เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันคือ พระอธิการเลียบ วกกินโท

"วัดอัมพวัน" ตั้งอยู่เลขที่ 91 หมู่ที่ 1 ตำบลบางชันหมาก วัดอัมพวันนี้ ชาวมอญในชุมชนนิยมเรียกกันว่า "วัดสุด" หมายถึง "วัดใต้" หรือ "สุดเขตของมอญ" สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2415 มีเรื่องเล่าว่า กรมช่างได้ให้นายควาญช้างนำช้างประมาณ 10 เชือก ไปเลี้ยงที่ป่าบริเวณใกล้คลองตาสาหรือคลองวัดกลางในปัจจุบัน ต่อมาช้างเชือกหนึ่งล้มตายลง กรมช่างจึงได้ขายช้างที่ล้มตายไป แล้วนำเงินมาซื้อที่ดินอันเป็นสวนมะม่วงราคา 30 ตำลึง และจัดสร้างวัดขึ้นมา เรียกว่า "วัดอัมพวัน" อันหมายความว่าเหมือน "ป่ามะม่วงอัมพวันของพระพุทธเจ้า" ภายในวัดจะมีสถานที่อื่นเป็นศูนย์รวมของชาวบ้านที่ว่างจากงานมานั่งสนทนาพูดคุยกัน ชาวบ้านเรียกสถานที่นั้นว่า "ซุ้มกระดังงา" เพราะมีต้นกระดังงาขนาดใหญ่ล้อมเป็นหลังคาให้ความร่มเย็นแก่ผู้ได้เข้ามานั่งสนทนาเป็นอย่างมาก

ในด้านภานับถือ "ผี" นั้น ชาวมอญในชุมชนมอญบางชันหมากให้ความสำคัญในเรื่องการนับถือ "ผี" เป็นพิเศษควบคู่ไปกับการนับถือ "ศาสนาพุทธ" ผีที่ชาวมอญบางชันหมากนับถือที่สำคัญที่สุดมี 3 ชนิด คือ ผีประจำตระกูล "ฮะกาว กะลัก" ผีเรือน "กะลัก-ฮ้อย" และผีศาลเจ้า "ปะจี่"

ผีประจำตระกูลที่ชาวมอญบางชนเผ่ามักนับถือมี 5 ชนิด คือ ผีเต่า ผีปลา ผีไก่ ผีงู และ ผีมะพร้าวอ่อน ในชุมชนมอญบางชนเผ่าก็มีชาวมอญทั้งหมด 98 ตระกูล มีการเลี้ยงผีต่างกัน 3 ชนิด คือ

1. ประเภทเลี้ยงทุกปี มีจำนวน 84 ตระกูล คือ ตระกูล กระจ่างน่วม กระจ่าง เกรงแก้ว แก่นหอม กรอบทอง กรอบเพชร ไกล่ ชันจอก เข็มดี คุ่มครอง ความคุม เครือบุตร จับจิตร จกชนหมาก น้ำขึ้น ชะนุ ชันบานเย็น ช่มแก้ว เขยชม เขื่ออ่อน ชื่อสัตย์ แดงงาม โคลงสกุล เตชะชนหมาก เต็มดอกไม้ แจ้งจิตร ปรีบุตร นกเขื่อ เร่งรัด ฮาหอม รักษาวงษ์ สุขจิตต์ บรรจง ัญญิตี บานเย็น บุญเลิศ เป็นวงษ์/ศ์ เป็นวงษ์/ศ์ ประหยัด ผิวบาง ผือกชนหมาก พันดา พันชะตา พุกชนหมาก เมิงชนหมาก เมิงปู เฟิงสกุล หอมขึ้น พันธุ์พราณ อ่อนมูล พลอยกระจ่าง มะลิโย ลือพงษ์ มิชนหมาก เมียชนหมาก มีบุตร มีบุศย์ มะยมทอง แยกอง หมายปอง ษนต์ประเสริฐ รามัญวงศ์/ษ์ รุมรามัญ สุวรรณศิริ แสงทอง รุ่งทอง แสงสี เสาวพันธุ์ เสาร์ประพันธ์ เสมอใจ หอมหวาน พญาปล้อง หนู้อย หยด้อย หล่อทองคำ หล่อทองแดง ออกช่อ ออกใบ อ่อนโยน สะโสด สันติสุข หินรามัญ ธีรเวทวงศ์ และหมอบอก

2. ประเภทเลี้ยงสามปีครั้ง มีจำนวน 7 ตระกูล คือ ตระกูล กรอบงาม กลมงาม เตชะวงศ์ ท้วมดี พันธเสมา ออกแมน และพลศิริ

3. ประเภทไม่เลี้ยงผี เนื่องจากไม่มีบุตรชายสืบทอด มีจำนวน 7 ตระกูล คือ ตระกูล กรอบหวาน ชันหิน ชุ่มใจรักษ์ บางชนหมาก เขมรลอย โททอง และท่อทอง

ในด้านผีเรือนนั้น ชาวมอญบางชนเผ่าทุกบ้านจะมีผีเรือนอยู่ที่เสาเอกของบ้าน ส่วน ผีศาลเจ้าหรือปะจันั้นเป็นเสมือนผีเจ้าที่ที่ชาวบ้านนับถือ ในชุมชนมอญบางชนเผ่ามีผีศาลเจ้าอยู่ 3 แห่ง คือ ศาลเจ้าพ่อตากฟ้า ศาลกลุ่มบ้านเหนือ และศาลเจ้าพ่อจ้อยแม่ละองสำลี (ดูรายละเอียด เกี่ยวกับเรื่องผีและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องได้ ในบทที่ 3 เรื่อง "การชำระชาติพันธุ์ของชาวมอญ")

ศิลปวัฒนธรรมประเภทงานจักสานและงานไม้

รูปทรงเครื่องจักสานของชาวมอญบางชนเผ่าเหมือนกับเครื่องจักสานของคนไทยทุกอย่าง จะต่างกันก็ตรงที่เครื่องจักสานของมอญซึ่งแรงกว่า มีความละเอียดสวยงามกว่า และมีผู้กล่าวว่า สำหรับกระบุงนั้น คนมอญชอบสานมากเป็นพิเศษ สำหรับวัตถุดิบในการทำเครื่องจักสานคือ ไม้ไผ่

ชาวมอญบ้านบางขันหมากหาได้ภายในหมู่บ้าน แต่สำหรับหาขอยืมหรือซื้อเครื่องจักสานนั้นต้องซื้อจากตลาดในเมือง (ภุช รุณะชน 2530: 13)

เครื่องมือไม้ส้อยของชาวมอญบางขันหมากที่พบเห็นในชุมชนและยังคงใช้กันอยู่ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนใช้ในพิธีกรรมต่าง ๆ ได้แก่

1. เน้ยะ (กระบุง) เป็นเครื่องสานที่ชาวมอญใช้เกือบทุกบ้าน มีลักษณะ 4 มุม มี 4 ขา และมีหัว ใช้หาบข้าว หาบของต่าง ๆ
2. เน้ยะ-อาจาด (กระจาด) เป็นเครื่องสานที่ใช้ใส่ของใช้ หรือวางบนปากกระบุงอีกทีหนึ่ง
3. กะ-น่าย (กระดิง) เป็นเครื่องสานที่ใช้ใส่ข้าวหรือตากสิ่งของต่าง ๆ เช่น ผักหรือปลา
4. เน้ยะ-อาเพี้ย (กระบุงเล็ก ๆ) เป็นเครื่องสานที่ชาวมอญสานขึ้นเป็นพิเศษเพื่อใช้หาบของไปวัด
5. เรี้ย (ชะลอม) เป็นชะลอมที่สานขึ้นไม่ถี่นักมากนัก โดยสานเป็นตาห่าง ๆ สำหรับใส่ผลไม้ (กล้วย มัน ฯลฯ) เพื่อนำไปติดก้นเตาที่พระที่วัดในโอกาสวันสำคัญทางศาสนา
6. เน้ยะ-กะล่ก (เครื่องสานสำหรับใส่เครื่องผี อันได้แก่ ผ้าผี แหวน และกระบอกไม้ไผ่) แต่เดิมนั้น แต่ละตระกูลต้องสาน เน้ยะ-กะล่ก เอง และเมื่อชำรุดต้องสานใหม่ทันที มีบางตระกูลที่ซื้อ เน้ยะ-กะล่ก จากตลาด ลักษณะของ เน้ยะ-กะล่ก นั้นเป็นเครื่องสานมีฝาปิด อาจมีลักษณะกลมหรือรีก็ได้ ("เน้ยะ-กะล่ก" เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "ฮะ-เต๊ะห")

ลักษณะการเมืองการปกครอง

ในทางการปกครอง ชุมชนมอญบางขันหมากที่ผู้วิจัยทำการศึกษามี 7 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1, 2, 3, 6, 7, 9 และหมู่ที่ 12 โดยมีผู้ใหญ่บ้านปกครองหมู่บ้านละ 1 คน และมีผู้ช่วยอีกหมู่บ้านละ 2 คน นอกจากนี้ยังมีกรรมการหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือกจากชาวบ้านทั้ง 7 หมู่บ้าน โดยทำหน้าที่ช่วยผู้ใหญ่บ้านในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ฝ่ายป้องกัน ฝ่ายพัฒนา ฝ่ายการศึกษา ฝ่ายวัฒนธรรม ฝ่ายสาธารณสุข ฝ่ายสวัสดิการและสังคม คณะกรรมการของหมู่บ้านอยู่ในตำแหน่งคราวละ 5 ปี

นอกจากคณะกรรมการหมู่บ้านที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการแล้ว ยังมีคณะกรรมการชมรมเยาวชนมอญลพบุรีที่ชาวมอญร่วมกันก่อตั้งชมรมขึ้นในปี พ.ศ. 2530 จากการบอกเล่าของอาจารย์กิตติ กรอบเพชร ปัจจุบันเป็นครูสอนอยู่ที่โรงเรียนวัดอัมพวันซึ่งเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาแห่งหนึ่งในชุมชน อาจารย์กิตติซึ่งเป็นผู้ร่วมก่อตั้งชมรมฯ ผู้หนึ่งได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของการก่อตั้งชมรมเยาวชนมอญลพบุรี ได้ความว่า ก่อนที่จะมีการตั้งเป็นชมรมฯ ขึ้น ได้มีการก่อตั้งกลุ่มต่าง ๆ ขึ้นก่อน รายละเอียดเกี่ยวกับกลุ่มเหล่านี้มีดังนี้

1. กลุ่มลูกรามัญ เป็นกลุ่มของคนหนุ่มชาวมอญบริเวณวัดราษฎร์ศรัทธากำ (วัดทุ่ง) รวมตัวกันประมาณ 20 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินโดยการช่วยร้องเพลงลูกทุ่งตามงานมงคลต่าง ๆ ภายในชุมชน
2. กลุ่มชบาไฟ เป็นกลุ่มของคนหนุ่มชาวมอญบริเวณวัดโพธิ์ระหัดร่วมกันก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เหมือนกลุ่มลูกรามัญ คือให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ชาวบ้านเป็นหลัก
3. ชมรมลูกไทย-รามัญ เป็นการรวมกลุ่มสองกลุ่มเข้าด้วยกันของกลุ่มลูกรามัญและกลุ่มชบาไฟ มีการจัดตั้งอย่างเป็นทางการขึ้นในปี พ.ศ. 2525 โดยมี อาจารย์กิตติ กรอบเพชร เป็นประธานชมรมฯ และมีคณะกรรมการดำเนินงานครบชุด มีจุดประสงค์ของชมรมสามประการคือ เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมมอญ เพื่อฟื้นฟูประเพณีและเพื่อสร้างความสามัคคีในหมู่ชาวมอญ ชมรมลูกไทยรามัญได้จัดกิจกรรมขึ้นเพียงกิจกรรมเดียว คือ จัดผ้าป่าสามัคคีเพื่อนำรายได้มอบให้แก่วัดทั้ง 4 แห่ง เพื่อใช้จ่ายเป็นค่าสาธารณูปโภคต่าง ๆ ชมรมลูกไทย-รามัญ สลายตัวเนื่องจากสมาชิกแยกย้ายกันไปมีครอบครัว จึงไม่มีผู้ดำเนินการต่อเนื่อง
4. ชมรมเยาวชนมอญลพบุรี เกิดจากการรวมตัวของชาวมอญบริเวณวัดอัมพวันสูงอายุจำนวนหนึ่งที่ต้องการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีมอญไว้ให้ดำรงอยู่ต่อไปในอนาคต โดยก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2530 และมีชาวมอญจากชมรมเยาวชนมอญกรุงเทพฯ ให้การช่วยเหลือแนะนำ ชมรมเยาวชนมอญลพบุรีมีธรรมเนียมของชมรมฯ เหมือนกับชมรมเยาวชนมอญกรุงเทพฯ คือ
 1. อนุรักษ์และส่งเสริมการพูด การอ่าน การเขียนภาษามอญให้คงอยู่
 2. ส่งเสริมและฟื้นฟูขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมของมอญ
 3. ส่งเสริมเยาวชนไทยเชื้อสายมอญให้สัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา เพื่อจะได้ดำเนินงานของชมรม และสืบทอดเจตนารมณ์ต่อไป
 4. ส่งเสริมและสนับสนุนงานฟื้นฟูชนชาติมอญ ให้คงอยู่ในความทรงจำของชาวโลก
 5. ส่งเสริมความสามัคคี ความกลมเกลียว และการมีส่วนร่วมระหว่างคนไทยเชื้อสาย

มอญ และส่งเสริมให้เกิดภราดรภาพเพื่อความมั่นคงทางสังคม

6. นวัตกรรมและปกป้องสถาบันชาติ ศาสน์ กษัตริย์ จรรโลงแนวทางแห่งค่านิยม
ประชาธิปไตยของประเทศไทยเหนือสิ่งอื่นใด

ผลงานของชมรมเยาวชนมอญลพบุรี ตลอดระยะเวลา 4 ปีที่ผ่านมา มีดังต่อไปนี้

1. จัดงานประเพณีสงกรานต์ทุกปี เพื่อฟื้นฟูประเพณีของมอญโบราณที่กำลังจะสูญหาย
ในงานจัดให้มีประเพณีแห่หมากแห้งปลา การเล่นสละบัว และการประกวดขิดตามอญ
2. จัดสอนภาษามอญ (ภาษาเขียน) ให้แก่ผู้ที่สนใจ โดยทำการเปิดสอนที่วัดอัมพวัน
ซึ่งเป็นบริเวณที่มีชาวมอญอาศัยอยู่หนาแน่นกว่าบริเวณอื่น
3. จัดพวงหรีดสำหรับงานศพของผู้ที่ได้รับการนับถือในชุมชน โดยเฉพาะญาติของสมาชิก
ของชมรมฯ

ชมรมเยาวชนมอญลพบุรี เป็นชมรมที่ตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการแห่งที่สองรองจากชมรม
เยาวชนมอญกรุงเทพฯ (ปัจจุบันมีเพียง 2 แห่งเท่านั้น) ส่วนชาวมอญในจังหวัดอื่น ๆ มีการรวม
ตัวกันในลักษณะเป็นกลุ่ม และทุก ๆ ปีจะมีการพบปะกันระหว่างกลุ่มของชาวมอญปีละครั้ง โดยใช้
สถานที่ของโรงแรมในกรุงเทพฯ เป็นสถานที่รวมกลุ่ม ซึ่งส่วนใหญ่จะร่วมกิจกรรมการรับประทาน
อาหารและทำความรู้จักคุ้นเคย โดยมีคณะกรรมการของชมรมเยาวชนมอญกรุงเทพฯ เป็นผู้ประสานงาน
และออกเอกสารเสนอความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ให้แต่ละกลุ่มได้รับรู้เป็นประจำ ความสัมพันธ์
ระหว่างกลุ่มชาวมอญแต่ละแห่งนั้นมีการติดต่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น เมื่อทางชมรมเยาวชน
มอญลพบุรี ต้องการความร่วมมือในการจัดกิจกรรมนิทรรศน์เจ้าอาวาสวัดอัมพวัน ทางชมรมฯ ได้ติดต่อ
ขอให้กลุ่มชาวมอญจากจังหวัดปทุมธานีนำการแสดงต่าง ๆ มาร่วมงาน เช่น ทะแยมอญ การรำ
หน้าศพ และทางชมรมเยาวชนมอญลพบุรีก็เคยนำขบวนการแต่งกายของสาวมอญบางชั้นหมากไป
ร่วมงานที่จังหวัดปทุมธานีด้วย สรุปได้ว่าชมรมเยาวชนมอญลพบุรีมีการติดต่อกับชมรมเยาวชนมอญ
กรุงเทพฯ และกลุ่มของชาวมอญจังหวัดต่าง ๆ ปีละครั้งเป็นประจำทุกปี และเมื่อมีการขอความ
ร่วมมือจากชาวมอญกลุ่มต่าง ๆ ก็จะได้ความร่วมมือทุกครั้งเสมอมา

นอกจากนี้ ชาวมอญบางชั้นหมากยังให้ความเคารพนับถือผู้อาวุโสที่มีความรู้เกี่ยวกับ
ประเพณีของมอญ บุคคลเหล่านี้สามารถอ่านและเขียนภาษามอญได้ เป็นผู้ที่อยู่ในศีลในธรรม โดย
เฉพาะอย่างยิ่ง เจ้าอาวาสและพระภิกษุ จะได้รับการนับถือจากชาวบ้านมาก รองลงมาได้แก่
คนแก่คนเฒ่าสูงอายุ (ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย) บุคคลเหล่านี้ถือว่าเป็นทั้งผู้ทรงคุณวุฒิและทรงคุณธรรม

ส่วนในด้านความสนใจในทางการเมืองนั้น จากการพูดคุยกับผู้ใหญ่บ้านและชาวมอญจำนวนหนึ่ง พบว่า ชาวมอญบางชั้นหมากมีความสนใจและตื่นตัวในทางการเมืองไม่มากนัก และการเลือกผู้แทนราษฎรจะพิจารณาจากตัวบุคคลมากกว่าพิจารณาจากพรรคการเมือง ถ้าเปรียบเทียบระหว่างการเลือกผู้ใหญ่บ้านกับการเลือกผู้แทนราษฎรแล้ว ชาวบ้านให้ความสนใจต่อการเลือกผู้ใหญ่บ้านมากกว่า อาจเป็นเพราะว่า เป็นเรื่องใกล้ตัวคือเกิดในสังคมของชาวมอญด้วยกัน ซึ่งถ้ามีการแข่งขันกันหลาย ๆ คนด้วยแล้ว ชาวบ้านจะมีความตื่นตัวมาก โดยพิจารณาโดยใช้เกณฑ์ว่า บุคคลนั้นเป็นคนมอญหรือไม่เป็นอันดับแรก และรองลงมาคือความเกี่ยวข้องเป็นเครือญาติ ความสามารถ ความมีคุณธรรม ฐานะทางเศรษฐกิจ และความพร้อมที่จะช่วยเหลือเวลาที่ชาวบ้านเดือดร้อน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย